บทที่ 2

การควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาในประเทศไทย

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงความเป็นมาของการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ด้านกฎหมาย โดยแยกพิจารณาทั้งในแง่การควบคุมโดยกฎหมายวิชาชีพโดยเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 และการควบคุมโดยกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมาย ในส่วนแรกนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงความเป็นมาของการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทย

2.1 ความเป็นมาของการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาอาชีพวิศวกรรมด้วยกันในยุคต้นๆ งานวิศวกรรมโยธา คือ งานสร้างเครื่องจักรกล แต่ต่อมาเปลี่ยนเป็นงานโครงสร้างต่าง ๆ เช่น สะพาน อาคาร และถนน เป็นต้น ก่อนปี พ.ศ. 2479 รัฐยังได้มีนโยบายที่ออกกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม เพราะในขณะนั้นประเทศไทยยังขาดแคลนผู้มีความรู้ด้านวิศวกรรมในสาขาต่าง ๆ อยู่มาก จึงเป็นเหตุให้ผู้ที่มิได้มีความรู้ทางวิชาชีพวิศวกรรมเข้ามาประกอบวิชาชีพอย่างเสรี ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของสาธารณะอยู่เสมอ

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2479 รัฐได้ออกกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคาร คือ พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2479 มาใช้บังคับ แต่ก็ไม่สามารถควบคุมการเกิดอุบัติเหตุในการก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังคงเห็นความสูญเสียทางด้านทรัพย์สินและชีวิตของประชาชนอยู่เป็นจำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2500 รัฐได้มีการปรับปรุงและออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิศวกรรมโยธาที่สำคัญ คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 227 ซึ่งกำหนดความรับผิดในทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารไว้โดยผู้ร่างกฎหมายเห็นว่าควรกำหนดบทบัญญัติความรับผิดตามมาตรานี้ขึ้น เนื่องจากมีอุบัติเหตุเกี่ยวกับงานก่อสร้างอาคารเพิ่มมากขึ้น[1] แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถควบคุมการประกอบ

---

[1] หยุด แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายอาญา ศึกษาทางคำพิพากษา (พร้อมด้วยข้อแตกต่างกับกฎหมายลักษณะอาญา เหตุผลในการร่างแต่ละมาตรา), (พิมพ์ครั้งที่ 1) : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, พ.ศ. 2505, หน้า 814

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาชีพทางด้านก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในเวลาต่อมารัฐได้ตราพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 ขึ้น โดยมีเหตุผล คือ เนื่องจากวิชาชีพวิศวกรรมในของก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่การจัดตั้งโรงงานที่มีการใช้เวลาการสร้าง ซ่อมเครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นควรที่จะควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเหล่านี้ เพื่อความปลอดภัยของบุคคลและทรัพย์สิน โดยกำหนดมาตรฐานความรู้ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพและควบคุมงานตลอดจนส่งเสริมในทางวิทยาการและควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมให้อยู่ในมาตรฐานอันดี ซึ่งเป็นที่มาของกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพในปัจจุบัน

ดังนั้น ในการศึกษาความรับผิดในทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างจะศึกษาโดยเน้นไปทางการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และประมวลกฎหมายอาญา โดยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่างๆ เป็นลำดับดังต่อไปนี้

2.2 ความหมายและขอบเขตของวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

ในการศึกษาความรับผิดทางกฎหมายของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมจะเน้นไปในเฉพาะสาขาวิชาชีพวิศวกรรมโยธาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้าง โดยการศึกษาในบทนี้จะพิจารณาเฉพาะในส่วนความรับผิดตามกฎหมายทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

เนื่องจากงานด้านวิศวกรรมศาสตร์กว้างขวางมากตั้งแต่งานขนาดจิ๋ว เช่น การออกแบบวงจรขนาดเล็กที่ใช้กับคอมพิวเตอร์จนถึงงานขนาดใหญ่มาก เช่น การสร้างเขื่อน สร้างสะพานหรือแม้แต่การสร้างเมืองใหญ่ ๆ ทั้งเมือง อาชีพวิศวกรจึงต้องแบ่งเป็นหลายสาขา[2] คือ

สาขา 1 วิศวกรรมโยธา
สาขา 2 วิศวกรรมเครื่องกล
สาขา 3 วิศวกรรมไฟฟ้า
สาขา 4 วิศวกรรมอุตสาหการ
สาขา 5 วิศวกรรมเหมืองแร่[3]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[2] สมบัติ ทีมทรัพย์, วิชาพื้นฐานวิศวกรรม, ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กุมภาพันธ์ 2529, หน้า 7

วิศวกรรมโยธาเป็นงานที่เกี่ยวกับการวางแผน การออกแบบ และการควบคุมการก่อสร้างต่าง ๆ เช่น สะพาน เขื่อน ท่าเรือ ทางด่วน ทางรถไฟ อาคาร ระบบขนส่งมวลชน เป็นต้น งานในด้านวิศวกรรมโยธาเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาอาชีพวิศวกรรมด้วยกัน ในยุคต้น ๆ งานวิศวกรรมโยธา คือ งานสร้างเครื่องจักรกล แต่ต่อมาเปลี่ยนมาเป็นงานสร้างโครงสร้างต่าง ๆ เช่น สะพาน อาคาร และถนน เป็นต้น[4] ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในขอบเขตความรับผิดชอบการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาจะขอกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิศวกรและโครงการก่อสร้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้นเป็นลำดับ ซึ่งในโครงการก่อสร้างทั่ว ๆ ไปจะมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 ฝ่าย คือ[5] เจ้าของโครงการ ผู้ออกแบบ ผู้ควบคุม และผู้รับเหมาก่อสร้าง ซึ่งต่างก็มีบทบาทสำคัญแตกต่างกันออกไป วิศวกรจะเข้าไปมีบทบาทในงานด้านการออกแบบและควบคุมการก่อสร้างอาคารโครงการต่างๆ ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

2.3 บทบาทของวิศวกรในงานวิศวกรรมโยธา

วิศวกร (engineers) คำว่า "วิศวกร" โดยทั่วไปนั้นเป็นคำที่มีความหมายกว้าง หมายถึง ผู้ประกอบงานวิศวกรรม ซึ่งได้แก่ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมอุตสาหกรรม วิศวกรรมเหมืองแร่ ซึ่งเป็นขอบเขตที่กว้าง เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะประเด็นความรับผิดของวิศวกรโยธาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างโดยเฉพาะ ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คำว่าวิศวกรหรือผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม จะมีความหมายจำกัดเฉพาะวิศวกรโยธา (Civil Engineer) เท่านั้น

เหตุที่วิศวกรโยธามีบทบาทสำคัญในโครงการก่อสร้าง เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ในการออกแบบและคำนวณรายละเอียดทางด้านการก่อสร้างและคำนวณฐานราก เพื่อให้งานก่อสร้างเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น ที่วิชาชีพวิศวกรโยธาจึงมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างยิ่ง ในการประกอบวิชาชีพของวิศวกรจึงต้องมีการกำหนดขอบเขตและควบคุมโดยองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐ โดยการบังคับให้มีการจดทะเบียนการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมขึ้น เพื่อให้บุคคลที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[3] กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรมพ.ศ. 2505

[4] สมบัติ ทีฆทรัพย์, วิชาพื้นฐานวิศวกรรมศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กุมภาพันธ์ 2529, หน้า 9

[5] อรุณ ชัยเสรี, หน้าที่รับผิดชอบของฝ่ายต่าง ๆ ในงานก่อสร้าง, ในการจัดขจัดปัญหาโต้แย้งระหว่างผู้ควบคุมงานกับผู้รับเหมาก่อสร้าง, รวบรวมโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525) หน้า 15

เกี่ยวข้องได้ถูกตรวจสอบและตัดสินว่ามีระดับความชำนาญ (skill) และมีความรู้เพียงพอที่จะได้รับใบอนุญาตการปฏิบัติงานหรือไม่ โดยในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 [6] ได้แบ่งลักษณะงานของวิศวกรรมโยธา (สาขา 1) ออกเป็น

1. งานออกแบบและคำนวณ หมายถึง การใช้ความรู้ในสาขาวิศวกรรมโยธาเพื่อให้ได้มาซึ่งรายละเอียดในการก่อสร้าง โดยแสดงเป็นแบบ รูป ข้อกำหนด และประมาณ

2. งานควบคุมการก่อสร้าง หมายถึง การอำนวยการควบคุมดูแลการก่อสร้างในสาขาวิศวกรรมโยธาให้เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาชีพแบบรูปการและข้อกำหนด

3. งานพิจารณาตรวจสอบ หมายถึง การค้นคว้า การวิเคราะห์ การทดสอบการหาข้อมูลและสถิติต่าง ๆ เพื่อเข้าหลักเกณฑ์ ประกอบการตรวจสอบ วินิจฉัยในสาขาวิศวกรรมโยธา

4. งานให้คำปรึกษา หมายถึง การให้ข้อแนะนำหรือการตรวจสอบที่เกี่ยวกับงานในสาขาวิศวกรรมโยธาตาม 1, 2, 3 และ 4

นอกจากการแบ่งลักษณะงานออกเป็นส่วน ๆ เพื่อง่ายต่อการพิจารณาแล้วตามพระราชบัญญัติ วิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ยังได้แบ่งขอบข่ายการรับผิดชอบของวิศวกรออกแบบและควบคุมการก่อสร้างไว้ โดยได้กำหนดลักษณะขนาดประเภทของงานที่เป็นวิชาชีพควบคุมไว้ดังนี้

1. อาคารตั้งแต่สามชั้นขึ้นไปที่ก่อสร้างห่างจากทางสาธารณะไม่เกินสิบสี่เมตร

2. โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าเพลาขึ้นไป

3. อาคารถาวรที่ใช้เป็นอาคารสาธารณะ หรือเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลจำนวนมาก เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม ภัตตาคาร หอประชุม หอสมุด อาคารแบบแฟลตหรืออาคารอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

4. สะพานที่มีช่วงระหว่างศูนย์กลางตอม่อช่วงใดช่วงหนึ่งยาวตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป

---

[6] พระราชบัญญัติ วิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 3 และกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2508)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ท่าสำหรับเทียบเรือที่มีระวางขับน้ำตั้งแต่หนึ่งร้อยตันขึ้นไป

6. อู่เรือหรือคานเรือสำหรับเรือที่มีระวางขับน้ำตั้งแต่ห้าสิบตันขึ้นไป

7. เขื่อนกั้นน้ำที่ต้องรับความดันของน้ำหลังเขื่อนที่มีความลึกตั้งแต่ห้าสิบตันขึ้นไป

8. กำแพงกันดินที่ต้องรับความดันของดินหลังกำแพงที่มีความสูงตั้งแต่สองเมตรขึ้นไป

9. โครงสร้างสำหรับรองรับถังน้ำ ถังน้ำมัน หรือสำหรับใช้ในการรับส่งวิทยุหรือโทรทัศน์ หรือใช้ในการอื่นใด ที่มีความสูงจากระดับฐานตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป เว้นแต่โครงสร้างชั่วคราวที่ใช้กับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

10. ปล่องไฟหรือเสาที่ปลูกสร้างหรือปักไว้ และมีความสูงจากระดับฐานตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป เว้นแต่ปล่องไฟหรือเสาที่ปลูกสร้างหรือปักไว้ชั่วคราว

11. ถังเก็บของไหล เช่น ก๊าซ น้ำ น้ำมัน ที่มีความจุตั้งแต่หนึ่งร้อยลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

12. ทางรถไฟหรือทางรถรางซึ่งมีความยาวตั้งแต่สิบกิโลเมตรขึ้นไป

13. ทางประเภททางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางหลวงเทศบาล และทางหลวงสัมปทาน ตามด้วยกฎหมายว่าด้วยทางหลวง

14. สนามบิน ทางวิ่ง หรือลานจอดเครื่องบิน

15. อุโมงค์สาธารณะ

16. สระว่ายน้ำสาธารณะ

17. งานผลิตน้ำประปาสำหรับประชาชนที่มีปริมาณการผลิตตั้งแต่หนึ่งพันลูกบาศก์เมตรต่อวันขึ้นไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยงานที่กล่าวมาข้างต้น เป็นขอบเขตของงานด้านวิศวกรรมโยธา ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 การเข้ามาประกอบวิชาชีพของบุคคลจะต้องได้รับการตรวจสอบจากองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพ หรือ ก.ว. โดยในการตรวจสอบ จะเริ่มตั้งแต่การตรวจคุณสมบัติทางด้านการศึกษามาตรฐานทางวิชาชีพ เพื่อคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ และเป็นการป้องกันผู้ขาดความรู้เข้าสู่วิชาชีพ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงมาตรฐานการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในหัวข้อต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 มาตรฐานการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

ดังได้ศึกษามาแล้วว่า วิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเป็นวิชาชีพชั้นสูงการปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ บุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพได้ ดังนั้นรัฐจึงได้มีการออกกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพไว้เป็นมาตรฐานในการควบคุมอยู่หลายประการโดยในส่วนของมาตรฐานการศึกษา ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การขอรับใบอนุญาตโดยมีการกำหนดคุณสมบัติและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตประเภทต่างๆไว้ ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดดังนี้

2.4.1 มาตรฐานการศึกษา

ในการรับรองวุฒิการศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ได้กำหนดให้สถาบันต่างๆ [7] เป็นสถาบันการศึกษาที่ ก.ว. รับรองในสาขาวิชาชีพวิศวกรรมโยธาโดยหลักเกณฑ์ในการรับรอง ก.ว. จะพิจารณาจากคุณวุฒิและจำนวนอาจารย์ประจำ การดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่กำหนด เกณฑ์การตัดสินและองค์ประกอบหรือข้อมูลอื่น

2.4.2 มาตรฐานการขอรับใบอนุญาต

การขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ได้แบ่งระดับของใบอนุญาตเป็น 3 ระดับคือ

1. ภาคีวิศวกร
2. สามัญวิศวกร
3. วุฒิวิศวกร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมิให้ได้รับภยันตรายที่อาจเกิดจากการประกอบวิชาชีพ

---

[7] ข้อบังคับก.ว.ว่าด้วยการรับรองหลักสูตรการศึกษาและสถานศึกษาและการเทียบปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพการช่างเป็นวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2536 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537

วิศวกรรมควบคุม ซึ่งตามมาตรา 15 ได้กำหนด"ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว. หากบุคคลใดฝ่าฝืนต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ [8]

ดังนั้นบุคคลที่ประสงค์จะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม[9] จะต้องขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว. เสียก่อน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 มาตรา 17 ได้บัญญัติ กำหนดหลักเณฑ์ในการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมไว้ดังนี้ คือ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 18 [10] และจะต้องมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรมตามมาตรา 19 [11] หรือผ่านการทดสอบความรู้ตามมาตรา 19 ทวิ แล้วแต่กรณี

ก.หลักเกณฑ์การขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกร

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกรต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาต ดังนี้ คือ

1. ต้องมีคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามที่ ก.ว. กำหนด

---

[8] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 มาตรา 27

[9] กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505

[10] มาตรา 18 คุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม คือ

(1) มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว

(2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(3) ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่ก.ว.เห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีนับแต่วันพ้นโทษ และก.ว. เห็นสมควรยกเว้นให้

(4) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต

[11] มาตรา 19 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจะต้องมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรมดังนี้

(1) สำหรับภาคีวิศวกรจะต้องมีปริญญาในสาขาที่ขอรับใบอนุญาตตามหลักสูตรการศึกษาและจากสถานศึกษาที่ ก.ว. รับรอง หรือมีประกาศนียบัตรที่ ก.ว.เทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาในสาขาที่ ขอรับใบอนุญาตหรือมีปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่ ก.ว. เทียบตามข้อบังคับออกตามมาตรา 13 (4)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ต้องมีคุณวุฒิในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 [12]

คุณวุฒิของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกรผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจะต้องมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมดังต่อไปนี้

(1) มีปริญญาในสาขาที่ขอรับใบอนุญาตตามหลักสูตรการศึกษาและจากสถานศึกษาที่ ก.ว. รับรอง หรือ

(2) มีประกาศนียบัตรที่ ก.ว.เทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาในสาขาที่ขอรับใบอนุญาตหลักสูตรการศึกษาและจากสถานศึกษาที่ ก.ว. รับรอง หรือ

(3) มีปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่ ก.ว.เทียบตามข้อบังคับออกตามมาตรา 13 (4) ในสาขาที่ขอรับใบอนุญาตตามหลักสูตรการศึกษาและจากสถานศึกษาที่ก.ว.รับรอง

การพิจารณาคุณวุฒิของ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทภาคีวิศวกรนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ก.ว. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การรรับรองหลักสูตรการศึกษาและสถานศึกษาและการเทียบปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพการช่าง เป็นคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2536

ดังนั้น หากผู้ขอรับใบอนุญาตมิได้มีคุณวุฒิเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ข้อบังคับ ก.ว.กำหนดไว้ ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจากก.ว.

การพิจารณารับรองเป็นคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรมประเภทภาคีวิศวกรมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญ 4 ประการ คือ

(1) พิจารณาจากการรับรองหลักสูตรการศึกษาและสถานศึกษา
(2) พิจารณาจากรายละเอียดวิชาที่ได้ศึกษามา
(3) พิจารณาจากจำนวนหน่วยกิตที่ได้ศึกษามา
(4) พิจารณาจากเงื่อนไขในการรับรองเป็นคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม

3. เงื่อนไขการรับรองเป็นคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม

---

[12] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 11

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกรได้ผ่านหลักเกณฑ์ การขอรับใบอนุญาตทั้งสองประการแล้ว คือ ประการแรกจบการศึกษาจากสถานศึกษาที่ ก.ว.รับรองหลักสูตรการศึกษาและสถานศึกษาแล้วมีรายละเอียดวิชาที่ได้ศึกษามาตรงหรือเทียบเท่ากับที่กำหนดไว้ในบัญชีรายวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะโดยมีจำนวนหน่วยกิตที่ได้ศึกษามาตามรายวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะ ที่ตรงหรือเทียบเท่ากับบัญชีรายวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะ

หลักเกณฑ์ประการที่สาม ในการพิจารณาขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกร คือ ก.ว.จะพิจารณาจากเงื่อนไขในการรับรองเป็นคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม โดยพิจารณาจากรายละเอียดวิชาและจำนวนหน่วยกิตที่ผู้ขอรับใบอนุญาต แต่ละรายได้ศึกษามาเป็นสำคัญดังนี้ คือ

(1) คุณวุฒิระดับปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาของสาขา หรือสาขาและแขนงใดที่ ก.ว.พิจารณารับรองเป็นคุณวุฒิตรง

- ต้องมีวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 4 ของสาขาหรือสาขาและแขนงนั้น ครบทุกลำดับวิชา และมีหน่วยกิตได้ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต และ

- ต้องมีวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะรวมตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 9 ของสาขาหรือสาขาและแขนงเดียวกัน รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต

(2) คุณวุฒิระดับปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรที่เทียบตามข้อบังคับออกตามมาตรา 13(4) ของสาขาหรือสาขาและแขนงใดที่ ก.ว.พิจารณารับรองเป็นคุณวุฒิเทียบ

- ต้องมีวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 4 ของสาขาหรือสาขาและแขนงนั้นครบทุกลำดับวิชา และมีหน่วยกิตรวมได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และ

- ต้องมีวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะรวมตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 9 ของสาขาหรือสาขาและแขนงเดียวกัน รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต

(3) คุณวุฒิระดับปริญญาหรือประกาศนียบัตร ที่ต้องผ่านการทดสอบความรู้ประเภทภาคีจาก ก.ว. จึงจะได้รับการเทียบเป็นคุณวุฒิที่เทียบตามข้อบังคับ ออกตามมาตรา 13(4) ของสาขาหรือสาขาและแขนงใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

-ต้องมีวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 4 ของสาขาหรือสาขาและแขนงนั้น ครบทุกลำดับวิชา และมีหน่วยกิจรวมได้ไ ม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และ

-ต้องมีวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง 9 ของสาขาหรือสาขาและแขนงเดียวกันรวมทั้งสิ้น 20 หน่วยกิต

-ผู้ขอรับใบอนุญาตที่ศึกษาวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะและมีจำนวนหน่วยกิตเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดข้างต้น จะมีสิทธิเข้ารับการทดสอบความรู้ประเภท ภาคีวิศวกร จาก ก.ว. หากผ่านการทดสอบความรู้ จึงจะได้รับการเทียบเป็นคุณวุฒิเทียบ

การพิจารณารับรองเป็นคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรมและกฎกระทรวงดังได้กล่าวมาข้างต้น เป็นข้อกำหนดในการอนุญาตให้บุคคลที่มีความประสงค์จะขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว การรับรองคุณวุฒิการศึกษาในวิชาชีพวิศวกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้ผู้ขอรับใบอนุญาตได้รับสิทธิดังนี้

1.) คุณวุฒิระดับที่ 1 ได้รับใบอนุญาต ประเภทภาคีวิศวกรเป็นคุณวุฒิตรงโดยไม่ต้องทดสอบความรู้จากก.ว. และเมื่อขอเลื่อนประเภทไม่ต้องทดสอบความรู้จาก ก.ว.

2.) คุณวุฒิระดับที่ 2 ได้รับใบอนุญาต ประเภทภาคีวิศวกรเป็นคุณวุฒิเทียบโดยไม่ต้องทดสอบความรู้จากก.ว. แต่เมื่อขอเลื่อนประเภทต้องทดสอบความรู้จาก ก.ว.

3.) คุณวุฒิระดับที่ 3 ได้รับใบอนุญาตประเภทภาคีวิศวกรเป็นคุณวุฒิเทียบต่อเมื่อผ่านการทดสอบความรู้จากก.ว. และเมื่อขอเลื่อนประเภทต้องทดสอบความรู้จาก ก.ว.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข. หลักเกณฑ์การขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทสามัญวิศวกร

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทสามัญวิศวกร ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในส่วนของภาคีวิศวกร และจะต้องเป็นภาคีวิศวกรที่ได้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

หรือวิชาชีพตามมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมตามข้อบังคับออกตามมาตรา 13(5) ในสาขาที่ได้รับใบอนุญาตในฐานะภาคีวิศวกรมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี [13]

หรือยกเว้นกรณีที่ผ่านการทดสอบความรู้จาก ก.ว. ภาคีวิศวกรสามารถขอรับใบอนุญาตได้ในระยะเวลา 2 ปี [14]

ดังนั้น การขอรับใบอนุญาตของ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทสามัญวิศวกรต้องมีคุณสมบัติและต้องมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

1) คุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทสามัญวิศวกร

เนื่องจากผู้ขอเลื่อนประเภทเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทสามัญวิศวกรได้ยื่นหลักฐานและเอกสารเกี่ยวกับการรับรองคุณสมบัติ ของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมไว้แล้วขณะยื่นขอรับใบอนุญาตเป็นภาคีวิศวกร ดังนั้น คุณสมบัติในส่วนนี้จึงไม่จำต้องพิจารณา

2) คุณวุฒิของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทสามัญวิศวกร [15]

คุณวุฒิของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมประเภทสามัญวิศวกร ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) เป็นภาคีวิศวกรซึ่งได้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[13] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 19

[14] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 13

[15] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 21 บัญญัติว่า "นอกจากเหตุอื่นอันไม่สมควรออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ ก.ว.มีอำนาจปฏิเสธการออกใบอนุญาตได้ในเมื่อพิจารณาเห็นว่า ผลงานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือวิชาชีพตามมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมตามข้อบังคับออกตามมาตรา 13(5) ตามระยะที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 (2) หรือ

(3) มีปริมาณและคุณภาพไม่เพียงพอแก่การออกใบอนุญาตประเภทนั้น"

(2) เป็นภาคีวิศวกรซึ่งได้ประกอบวิชาชีพ ตามมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมตามข้อบังคับ ก.ว. [16]

(3) ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาที่ได้รับใบอนุญาตในฐานะภาคีวิศวกรมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือ

(4) ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาที่ได้รับใบอนุญาตในฐานะภาคีวิศวกรมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี สำหรับภาคีวิศวกรที่ผ่านการทดสอบความรู้จาก ก.ว.

3) การรับรองคุณวุฒิ

ผู้ขอรับใบอนุญาตประเภทสามัญวิศวกรต้องยื่นเอกสารและหลักฐานเพื่อรับรองคุณวุฒิ ดังนี้

(1) บัญชีแสดงปริมาณและคุณภาพของผลงานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาและแขนงที่ขอรับใบอนุญาต

(2) ต้องมีผู้รับรองผลงานสำหรับผู้ขอรับใบอนุญาต ประเภทสามัญวิศวกร ดังนี้

- เป็นสามัญวิศวกรในสาขาและแขนงเดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาต จำนวน 2 คน
- หรือ เป็นวุฒิวิศวกรในสาขาและแขนงเดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาต จำนวน 1 คน
- หรือ เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ขอรับใบอนุญาตระดับผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- หรือ เป็นผู้จัดการของนิติบุคคลที่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำงานให้ พร้อมประทับตราสำคัญเป็นผู้ลงชื่อกำกับรับรองผลงานทุกงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุทาหรณ์

มติที่ประชุม ก.ว. ได้ตีความ "การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม" และ "การปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม" ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกประเทศก็ถือว่าเป็นการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม

---

[16] ข้อบังคับ ก.ว. ว่าด้วยมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2521

วิศวกรรม พ.ศ.2505 ทั้งสิ้น หากงานในสาขาต่างๆ ที่กระทำนั้นมีขนาดไม่ต่ำกว่าวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505[17]

1.2 ปริมาณและคุณภาพของผลงานเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่นำมาแสดงนั้น ต้องเป็นการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ตามประเภทและสาขาที่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาต ประเภทภาคีวิศวกรภายในข้อกำหนดและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง [18] มิฉะนั้น ผู้ขอเลื่อนประเภทอาจถูกลงโทษทางมรรยาทแห่งวิชาชีพ และมีความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 23 และ 30 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 ตัวอย่างเช่น ภาคีวิศวกร สาขาวิศวกรรมโยธาไม่สามารถปฏิบัติงานในลักษณะงานวางโครงการและงานให้คำปรึกษาได้ ดังนั้น จึงไม่ควรระบุว่าได้ปฏิบัติงานในลักษณะดังกล่าวมาในบัญชีแสดงปริมาณและคุณภาพของผลงาน

อุทาหรณ์

วิศวกร ว. เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกร สาขาวิศวกรรมโยธาได้ยื่นหลักฐานแสดงปริมาณและคุณภาพของผลงาน เพื่อประกอบการพิจารณาเลื่อนประเภทจากภาคีวิศวกรเป็นสามัญวิศวกร โดยปริมาณและคุณภาพของผลงานที่ยื่นต่อ ก.ว. นั้นเกินขอบเขตที่ภาคีวิศวกร สาขาวิศวกรรมโยธา สามารถประกอบวิชาชีพได้ การกระทำดังกล่าวของวิศวกร ว.เป็นการฝ่าฝืนกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 จึงเห็นสมควรลงโทษพักใบอนุญาตมีกำหนด 3 เดือน [19]

1.3 ปริมาณและคุณภาพของผลงานที่นำมาแสดงนั้น ผู้ขอเลื่อนประเภทจะต้องระบุว่าได้ปฏิบัติงานลักษณะใดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) เช่น เป็นผู้ออกแบบและคำนวณหรือเป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้าง เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

1.4กรณีที่ผู้ขอเลื่อนประเภทประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเกินขอบเขตที่กำหนดไว้ใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[17] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 3/2510 , เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2510

[18] กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505

[19] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 10/2510 , เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2518

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) [20] หากผู้ขอเลื่อนประเภทต้องการแสดงปริมาณและคุณภาพของผลงานเกินกว่าที่จะสามารถประกอบวิชาชีพ เพื่อขอเลื่อนประเภทนั้นสามารถทำได้ แต่ทั้งนี้ ต้องเป็นการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเฉพาะที่ได้ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของวิศวกรที่คุณวุฒิสูงกว่า และต้องให้วิศวกรที่ควบคุม การปฏิบัติงานนั้นลงนามรับรองผลงานด้วยว่าได้ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของตนเองจริง เช่น ร่วมออกแบบคำนวณอาคารสาธารณะภายใต้การควบคุมของสามัญวิศวกร ผู้ขอเลื่อนประเภทสามารถนำผลงานนั้นมาแสดงเพื่อขอเลื่อนประเภทได้แต่ต้องมีวิศวกรเจ้าของงานเป็นผู้รับรอง

1.5 ปริมาณและคุณภาพของผลงานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมซึ่งข้อบังคับก.ว.ว่าด้วยมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2521 ถือว่าสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการขอรับใบอนุญาตเลื่อนประเภทเป็นสามัญวิศวกรได้ คือ งานบางลักษณะที่เป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขา และ แขนงต่าง ๆ ซึ่งมีขนาดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 หรือเทียบเท่าของขนาดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง [21] เป็นมาตรฐานในการขอรับใบอนุญาตประเภทสามัญวิศวกร หมายความว่า หากผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้ประกอบวิชาชีพซึ่งมีขนาดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 หรือเทียบเท่าของขนาดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ก็สามารถนำเสนอเป็นปริมาณและคุณภาพของงานได้ ตัวอย่างเช่น สาขาวิศวกรรมโยธา กำหนดขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าเพลาขึ้นไป ถ้าขนาดต่ำกว่า ไม่ถือว่าเป็นงานที่เข้าข่ายควบคุม แต่ถ้าหากผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทภาคีวิศวกร ออกแบบและคำนวณโครงสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรตั้งแต่ยี่สิบห้าแรงม้าเพลาขึ้นไป ผู้ขอรับใบอนุญาตสามารถนำผลงานดังกล่าว มาเป็นปริมาณและคุณภาพของผลงานมาขอเลื่อนประเภทได้ แต่ภาคีวิศวกรจะออกแบบโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าเพลาขึ้นไปไม่ได้ เพราะภาคีวิศวกรไม่สามารถทำได้เนื่องจากเกินขอบเขตที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) แต่ทั้งนี้งานดังกล่าวนี้ย่อมมีคุณภาพของงานน้อยกว่างานที่เข้าข่ายควบคุมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508)

1.6 ปริมาณและคุณภาพของผลงานในการประกอบวิชาชีพวิศวรรมควบคุม ซึ่งข้อบังคับก.ว.ว่าด้วยมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2521 ถือว่าสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการขอรับใบอนุญาตเลื่อนประเภทเป็นสามัญวิศวกรได้ เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากลักษณะงานที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) คือ

---

[20] กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505

[21] กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ก) งานสอนในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า โดยวิชาที่สอนนั้นเป็นวิชาวิศวกรรมหลักเฉพาะในสาขาและแขนงที่ขอรับใบอนุญาต

(ข) การศึกษาเพิ่มเติมจากสถานศึกษาที่ ก.ว.รับรองตามหลักสูตรการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่าโดย ก.ว. จะพิจารณาจากวิชาที่ได้ศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งสัมพันธ์หรือมีคุณค่าต่อการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาและแขนงที่ขอรับใบอนุญาต

(ค) การประกอบวิชาชีพการช่างที่จำต้องใช้ความรู้ ความสามารถในสาขาและแขนงที่ได้รับใบอนุญาตมาเป็นหลักเกณฑ์การตรวจสอบวินิจฉัยและดำเนินการ

ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ที่ได้ปฏิบัติงานในลักษณะที่กำหนดไว้ดังกล่าว สามารถนำเสนอเป็นปริมาณและคุณภาพของผลงานเพื่อขอเลื่อนประเภทเป็นสามัญวิศวกรได้

1.7 จำนวนปริมาณที่นำมาแสดงเพื่อขอเลื่อนประเภทสามัญวิศวกร เนื่องจากปัจจุบัน ก.ว.มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของผลงานไว้ ซึ่งต่างจากการเลื่อนประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตย์กรรมควบคุมที่กำหนดจำนวนปริมาณของผลงานเพื่อนำมาแสดงในการขอเลื่อนประเภท โดยกำหนดว่า งานออกแบบอย่างเดียวไม่น้อยกว่า 3 ผลงาน หรืองานออกแบบ 2 ผลงาน และงานอำนวยการการก่อสร้างไม่น้อยกว่า 3 ผลงาน ซึ่งจะเห็นว่าการเลื่อนขั้นของวิชาชีพสถาปัตย์กรรมมีหลักเกณฑ์กำหนดจำนวนผลงานไว้ชัดเจน ย่อมก่อให้เกิดมาตรฐานทางวิชาชีพในคุณภาพเดียวกัน

ค. หลักเกณฑ์การขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทวุฒิวิศวกร

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทวุฒิวิศวกร จะต้องมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรม [22] ดังนี้ คือ วุฒิวิศวกรจะต้องเป็นสามัญวิศวกรซึ่งได้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือวิชาชีพ ตามมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมตามข้อบังคับออกตามมาตรา 13(5) ในสาขาที่ได้รับอนุญาต ในฐานะสามัญวิศวกรมาแล้วไม่น้อยกว่าเจ็ดปี

ระยะเวลาเจ็ดปีให้ปลี่ยนเป็นห้าปีสำหรับสามัญวิศวกรที่ผ่านการทดสอบความรู้จาก ก.ว. [23]

---

[22] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 มาตรา 19

[23] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 22

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้น ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทวุฒิวิศวกร ต้องมีคุณสมบัติและต้องมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรมโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

1) คุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทวุฒิวิศวกร

เนื่องจากผู้ขอเลื่อนประเภทเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทวุฒิวิศวกร ได้ยื่นหลักฐานและเอกสาร เกี่ยวกับการรับรองคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมไว้แล้วขณะยื่นขอรับใบอนุญาตเป็นภาคีวิศวกร ดังนั้น คุณสมบัติในส่วนนี้จึงไม่จำต้องพิจารณา

2) คุณวุฒิของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทวุฒิวิศวกร

ผู้ขอรับใบอนุญาต ประเภทวุฒิวิศวกรจะต้องมีคุณวุฒิในการขอรับใบอนุญาต ดังต่อไปนี้

(1) ต้องเป็นสามัญวิศวกรซึ่งได้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508)

(2) หรือเป็นสามัญวิศวกรซึ่งได้ประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ตามข้อบังคับ ก.ว.ว่าด้วยมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2521

(3) ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาที่ได้รับอนุญาตในฐานะสามัญวิศวกรมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี หรือ

(4) ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาที่ได้รับอนุญาตในฐานะสามัญวิศวกรมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี สำหรับสามัญวิศวกรที่ผ่านการทดสอบความรู้จาก ก.ว.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การรับรองคุณวุฒิ

ผู้ขอรับใบอนุญาตประเภทวุฒิวิศวกรต้องยื่นเอกสารและหลักฐานเพื่อรับรองคุณวุฒิ ดังนี้

(1) บัญชีแสดงปริมาณและคุณภาพของผลงานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขา

และแขนงที่ขอรับใบอนุญาต

(2) ต้องมีผู้รับรองผลงานสำหรับผู้ขอรับใบอนุญาตประเภทวุฒิวิศวกร ดังนี้

- เป็นวุฒิวิศวกรในสาขาและแขนงเดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาต จำนวน 2 คน
- หรือเป็นวุฒิวิศวกรในสาขาและแขนงเดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาต จำนวน 1 คนกับผู้จัดการของนิติบุคคลที่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำงานให้พร้อมประทับตราสำคัญ 1 คน
- หรือเป็นวุฒิวิศวกรในสาขาและแขนงเดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาตจำนวน 1 คนกับผู้บังคับบัญชาของผู้ขอรับใบอนุญาตระดับผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป อีก 1 คน เป็นผู้ลงชื่อกำกับรับรองผลงานทุกงาน

ง.หลักเกณฑ์การขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทใบอนุญาตพิเศษ

นอกจากผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ ก. ถึง ค. แล้ว ก.ว. อาจออกใบอนุญาตพิเศษให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ตามมาตรา 18 ซึ่งผ่านการทดสอบความรู้จาก ก.ว.และก.ว. พิจารณาเห็นว่าอาจประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามขนาดที่เหมาสมในสาขาหนึ่งสาขาใดหรือหลายสาขาได้ [24] ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ขอรับใบอนุญาตนั้นจะมีคุณวุฒิในวิชาชีพวิศวกรรมตามมาตรา 19 หรือไม่ก็ตามให้ถือว่าผู้ได้รับใบอนุญาตพิเศษตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติของมพระราชบัญญัตินี้ [25]

ดังนั้น ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทใบอนุญาตพิเศษต้องมีคุณสมบัติ คุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ตรงกับลักษณะงานที่ยื่นคำขอ และต้องผ่านการทดสอบความรู้จาก ก.ว. โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ คือ

1) คุณสมบัติผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทใบอนุญาตพิเศษ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[24] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 16

[25] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 19 ทวิ

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทใบอนุญาตพิเศษ ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ขอรับใบอนุญาตประเภทภาคีวิศวกร [26]

2) คุณวุฒิของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทใบอนุญาตพิเศษ

ผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษต้องมีคุณวุฒิ ความรู้และประสบการณ์ตรงกับลักษณะงานที่ยื่นคำขอดังนี้

(1) วุฒิปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์หรือเทียบเท่าขึ้นไปจะต้องมีผลงานในลักษณะที่ยื่นคำขอไม่น้อยกว่า 1 ปี

(2) วุฒิปริญญาตรีสาขาอื่นหรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือเทียบเท่าเกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) หรือเทียบเท่าเกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมจะต้องมีผลงานในลักษณะที่ยื่นคำขอไม่น้อยกว่า 3 ปี

(3) วุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส .) หรือเทียบเท่าในสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมหรือวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) หรือเทียบเท่าในสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมหรือวุฒิประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าเกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมจะต้องมีผลงานในลักษณะที่ยื่นคำขอไม่น้อยกว่า 5 ปี

(4) วุฒิประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าหรือเทียบเท่าในสาขาอื่นไม่เกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมหรือวุฒิต่ำกว่าประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพ (ปวช.) จะต้องมีผลงานในลักษณะที่ยื่นคำขอไม่น้อยกว่า 10 ปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร

(5) ข้อสังเกตเกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาตพิเศษผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษจะยื่นเรื่องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ได้ครั้งละหนึ่งงานเท่านั้น ถ้าประสงค์จะขอรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในลักษณะงานอื่นอีกให้ยื่นคำร้องใหม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การรับรองคุณวุฒิ

ผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษต้องยื่นเอกสารและหลักฐานเพื่อรับรองคุณวุฒิ ดังนี้

---

[26] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 18

(1) บัญชีแสดงปริมาณและคุณภาพของผลงานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของผู้ขอรับใบอนุญาต ประเภทใบอนุญาตพิเศษโดยให้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ ระยะเวลา ปริมาณงานและคุณภาพของงานในการประกอบวิชาชีพในสาขาและแขนงที่ขอรับใบอนุญาต

(2) ต้องมีผู้รับรองผลงานสำหรับผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษ ดังนี้

- สามัญวิศวกรในสาขาและแขนงเดียวกันกับผู้ขอรับใบอนุญาตขึ้นไป จำนวน 1 คน หรือ
- ผู้บังคับบัญชาของผู้ขอรับใบอนุญาตระดับผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือ
- ผู้จัดการของนิติบุคคลที่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำงานให้ พร้อมประทับตราสำคัญเป็นผู้ลงชื่อกำกับรับรองผลงานทุกงาน

(3) กรณีผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษที่ใช้ผลงานในการปฏิบัติงานจากต่างประเทศ ยื่นเรื่องขอรับใบอนุญาตพิเศษ จะต้องส่งเอกสารหลักฐานที่สถานทูตหรือกงสุลของประเทศผู้ขอรับใบอนุญาตทำงานอยู่ให้คำรับรองอย่างถูกต้อง หากเป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย และรับรองคำแปลโดยกระทรวงต่างประเทศ หรือสถานทูต หรือสถานกงสุลของประเทศที่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำงานอยู่ ให้คำรับรองหรือโดยหน่วยงานหรือบุคคลที่ ก.ว. เชื่อถือได้เป็นผู้รับรอง

(4) หลักฐานการประกอบการพิจารณาอื่นๆ ที่ก.ว. เห็นว่าจำเป็น

จากการศึกษาพบว่ามีข้อที่น่าสังเกตบางประการเกี่ยวกับขอรับใบอนุญาตประเภทวุฒิวิศวกรของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทใบอนุญาตพิเศษ กล่าวคือ ตามที่คณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจสอบผลงานผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ครั้งที่ 12/2529 เมื่อวันอังคารที่ 9 ธันวาคม 2529 ได้พิจารณาเรื่องผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษตามมาตรา 19 ทวิ ซึ่งของานในสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า แขนงไฟฟ้าสื่อสารข้อ 5 และ 9 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 4(พ.ศ. 2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นงานวางโครงการและงานให้คำปรึกษาในสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า แขนงไฟฟ้าสื่อสารและเป็นงานชั้นวุฒิวิศวกรเท่านั้นที่สามารถจะกระทำได้

โดยปกติที่เคยปฏิบัติมา จะพิจารณาออกใบอนุญาตพิเศษให้เฉพาะงานลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่มีขนาดไม่เกินชั้นสามัญวิศวกรเท่านั้น ดังนั้น ที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯจึงได้มีมติเห็นชอบให้นำเสนอ ก.ว. เพื่อขอหลักการ หากผู้ขอรับใบอนุญาตพิเศษที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิศวกรรมนั้นๆและได้ส่งผลงานขอรับใบอนุญาตพิเศษสำหรับงานในสาขาศวกรรมนั้นๆถึงชั้นวุฒิวิศวกร และคณะอนุกรรมการได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ขอนั้นมีความรู้ความสามารถจริงตามที่ขอ จะสามารถออกใบอนุญาตพิเศษในงานชั้นวุฒิวิศวกรให้ได้หรือไม่ ที่ประชุม ก.ว.ได้พิจารณาแล้งเห็นชอบให้คณะอนุกรรมการพิจารณาได้โดยให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป [27]

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์การออกใบอนุญาตดังได้กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ยังมีข้อที่น่าจะศึกษาว่ามีความเหมาะสมในการควบคุมมาตรฐานทางวิชาชการของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ การขอรับใบอนุญาตของการประกอบวิชาชีพประเภทอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[27] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. , ครั้งที่ 1/2530 เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2530

2.4.3 เปรียบเทียบมาตรฐานการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม กับ วิชาชีพอื่น ๆ ในประเทศไทย

เมื่อศึกษาถึงการควบคุมการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย โดยปัจจุบันจะพบว่าคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพมีอยู่หลายคณะกรรมการได้แก่ คณะกรรกมารควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตย์กรรม คณะกรรมการควบคุมการประกอบประกอบโรคศิลป์ คณะกรรมการควบคุมการแพทย์สภา คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี สภาทนายความ เนติบัณฑิตยสภา เป็นต้น โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ในส่วนของการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมไปแล้วนั้น ในหัวข้อนี้จะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ การออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาอื่น ๆ ว่ามีลักษณะคล้ายคลึง หรือ แตกต่างกับคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเพียงใด แต่เนื่องจากการควบคุมการประกอบวิชาชีพในประเทศไทยมีจำนวนมาก ดังนั้น ผู้เขียนจะขอศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะการขอรับใบอนุญาตของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี แพทย์ และทนายความ เท่านั้นเพราะวิชาชีพเหล่านี้ เป็นวิชาชีพที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยจะทำการศึกษาเป็นลำดับ และแยกพิจารณาจากคุณสมบัติ หลักเกณฑ์การออกใบอนุญาต มาตรฐานการศึกษา การทดสอบความรู้ ดังนี้

ก. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาต[28]

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิยื่นขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการกำหนดลักษณะเบื้องต้นว่าผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ จะต้องมีคุณสมบัติสรุปได้ ดังนี้

(1) เป็นบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์

(2) เป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชาชีพที่ขอรับใบอนุญาต ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[28] ดู พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 19
พระราชบัญญัติวิชาชีพผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 มาตรา 15
พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 มาตรา 30
พระราชบัญญัติสภาทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35

ควบคุมการประกอบวิชาชีพกำหนด และรับรองเป็นหลักสูตรการศึกษาที่สมควรได้รับใบอนุญาต เช่น ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาชีพ แพทย์ศาสตร์ [29] วิศวกรรมศาสตร์ [30] หรือนิติศาสตร์ [31]

(3) ไม่เป็นผู้ประพฤติตนเสื่อมเสีย หรือสภาพทางร่างกายและจิตใจไม่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพ

จึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวเป็นการกำหนดลักษณะในเบื้องต้นของผู้ที่จะมีสิทธิยื่นขอรับใบอนุญาต นอกจากการกำหนดคุณสมบัติดังได้กล่าวแล้ว การออกใบอนุญาตในแต่ละสาขาวิชาชีพจะมีขั้นตอนการตรวจสอบมาตรฐานของบุคคลเป็นการเฉพาะรายดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

ข. การตรวจสอบมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะบุคคล

ในการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพนั้น เป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่า จะต้องมีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดจากองค์กรที่มีอำนาจในการควบคุมการประกอบวิชาชีพ เนื่องจากหากไม่มีการตรวจสอบที่ดีปล่อยให้บุคคลที่ขาดความรู้ความสามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนโดยทั่วไป การตรวจสอบมาตรฐานของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกอบชาชีพ องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ ในการตรวจสอบไว้ ในส่วนของการกำหนด คุณสมบัติเฉพาะตัวไว้ว่า นอกจากการจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่กำหนดไว้แล้ว บุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพผู้สอบบัญชีจะต้องได้รับการฝึกภาคปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบบัญชีมาแล้วหลังจากได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรไม่น้อยกว่า 2 ปี บริบูรณ์ หรือสองรอบระยะเวลาบัญชี และมีเวลาในการฝึกงานไม่น้อยกว่า 2,000 ชั่วโมง และต้องผ่านการทดสอบจากคณะอนุกรรมการทดสอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับบัญชี [32] หรือกรณีการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ กฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการสภาทนายความจะรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตทนายความก็ต่อเมื่อ ผู้ยื่นคำขอผ่านการฝึกอบรมมรรยาททนายความและหลักเบื้องต้นในการว่าความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายแล้ว เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับการฝึกหัดงานจาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[29] ข้อบังคับแพทย์สภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526

[30] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 19

[31] พระราชบัญญัติสภาทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35

[32] ข้อบังคับคณะกรรมการควบคุมการสอบบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกการต่อ และการออกใบแทน ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2534

สำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี [33] นอกจากนั้นยังมีการทดสอบความรู้ทางภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ คุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องมีคือ การเป็นสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภา ส่วนการประกอบวิชาชีพเวชกรรม นอกจากผู้ขอรับใบอนุญาตจะเป็นผู้มีคุณสมบัติได้รับปริญญาแพทย์ศาสตร์ จากสถาบันที่แพทย์สภารับรองแล้ว ต้องได้ปฏิบัติงานหลังจากจบปริญญาในฐานะแพทย์ฝึกหัดหรือเทียบเท่า เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี [34]

ในส่วนของการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม คณะกรรมการ ก.ว. ได้กำหนดหลักเกณฑ์การทดสอบความรู้ หรือการฝึกงานไว้เฉพาะบุคคลที่มิได้จบการศึกษาจากสถาบันที่ ก.ว. รับรองหลักสูตรการศึกษา ดังนั้น การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมหากผู้จบการศึกษาจากสถาบันที่ ก.ว. รับรองสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้โดยไม่ต้องมีการทดสอบ หรือฝึกงานดังเช่นการขอรับใบอนุญาตของวิชาชีพอื่น ๆ

นอกจากนี้ การขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม บุคคลที่ไม่จบการศึกษาจากสถาบันที่ ก.ว. รับรองยังสามารถขอรับใบอนุญาตประเภท ใบอนุญาตพิเศษ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหัวข้อ 2.4.2 ง. ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการขอรับใบอนุญาตประเภทอื่น ๆ ไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการออกใบอนุญาตเช่นนี้ จึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาว่า การกำหนดให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตที่จบการศึกษาจากสถาบันที่ ก.ว. รับรองโดยไม่ต้องมีการทดสอบเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ มีความเหมาะสมเพียงใด ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

2.4.4 วิเคราะห์มาตรฐานการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรม

ก. สถาบันการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจากก.ว.ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังได้กล่าวในหัวข้อ 2.4.1 จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาสำหรับสถาบันที่ ก.ว. จะออกใบอนุญาตให้ ก.ว. ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

---

[33] พระราชบัญญัติสภาทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 38

[34] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 29

(1) สถาบันที่ ก.ว. รับรองหลักสูตรการศึกษา [35] บุคคลที่จบการศึกษาในสถาบันที่ก.ว. รับรองสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ต้องทดสอบความรู้โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ก.ว. กำหนด

(2) สถาบันที่ ก.ว. รับรองหลักสูตรการศึกษา บุคคลที่ได้จบในสถาบันที่ ก.ว. รับรองหลักสูตรไม่สามารถขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้ในกรณีปกติ ต้องใบอนุญาตประเภทใบอนุญาตประเภทพิเศษ [36]

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการขอรับใบอนุญาตการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจะพบว่าหลักเกณฑ์ในการขอรับใบอนุญาตยินยอมให้บุคคลที่จบการศึกษาจากสถาบันซึ่ง ก.ว.มิได้รับรองหลักสูตรสามารถเข้าทดสอบความรู้เพื่อขอรับใบอนุญาตได้ ในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในการศึกษาวิชาชีพต่างๆ การเรียน การสอนจากสถาบันต่างๆ ย่อมมีมาตรฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ทั้งในสถาบันของรัฐและเอกชน โดยในการพิจารณาหลักสูตรนั้น ก.ว. จะพิจารณาจากคุณวุฒิและจำนวนอาจารย์ประจำ การดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่กำหนด เกณฑ์การตัดสินและองค์ประกอบหรือข้อมูลอื่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ก.ว. ทำหน้าที่ในการตรวจสอบหลักสูตรของสถาบันต่างๆในเบื้องต้นแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลที่จะจบการศึกษาจากสถาบันที่ก.ว.รับรองอาจมีมาตรฐานที่ไม่เท่ากัน การกำหนดให้ออกใบอนุญาตโดยไม่ต้องทดสอบความรู้อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพอาจมีมาตรฐานความรู้ไม่เท่ากัน การปฏิบัติหน้าที่อาจเกิดความบกพร่องได้

ในการตรวจสอบควบคุมการประกอบวิชาชีพ เป็นรายบุคคลเป็นหน้าที่ขององค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ เนื่องจากเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบกำกับดูแล การประกอบวิชาชีพของวิศวกรซึ่งจากการศึกษาพบว่า การรับรองหลักสูตรการศึกษาเป็นมาตรการในการตรวจสอบในขั้นต้นโดยภาพรวม มิได้มีการตรวจสอบมาตรฐานทางการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ซึ่งในการประกอบวิชาชีพสมควรที่บุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่จะต้องมีมาตรฐานการศึกษา หรือมาตรฐานการประกอบวิชาชีพที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และในการประกอบวิชาชีพวิสวกรรมเป็นการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีชั้นสูง ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า มาตรการในตรวจสอบมาตรฐานทางการศึกษาเฉพาะบุคคล นอกเหนือจากการรับรองคุณวุฒิจากสถาบันที่ ก.ว. รับรอง มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

---

[35] อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7

[36] ดูหัวข้อ 2.4.1

ต่อการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ เช่น ผู้สอบบัญชี ทนายความ แพทย์ วิชาชีพเหล่านี้ยังคงมีการตรวจสอบมาตรฐานของผู้ขอรับใบอนุญาตอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้แน่ชัดว่า บุคคลเหล่านั้นมีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพและมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะรับผิดชอบต่อสาธารณะชนได้

ประเด็นที่น่าพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ การขอใบอนุญาตกรณีที่ไม่ได้จบการศึกษาจากสถาบันที่ ก.ว.รับรองซึ่งมาตรฐานความรู้ในสถาบันอื่นๆบางสถาบันอาจมีเกณฑ์มาตรฐานความรู้ต่ำกว่ามาตรฐานที่ ก.ว. กำหนด เมื่อบุคคลที่จบการศึกษาจากสถาบันต่างๆเข้ามาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม อาจก่อให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานเนื่องจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีชั้นสูง และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากผู้ประกอบวิชาชีพขาดความรู้ก็อาจเป็นปัญหาในชั้นการปฏิบัติงานประกอบกับวิชาชีพวิศวกรรมมีลักษณะปิด บุคลากรธรรมดาย่อมไม่อาจทราบถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นต้องรอให้เกิดผลของการกระทำขึ้น หากเกิดความบกพร่องในการประกอบวิชาชีพย่อมเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสาธารณะ การออกใบอนุญาตในส่วนนี้จึงควรมีการทดสอบเป็นพิเศษกว่าการออกใบอนุญาตอื่นๆ

ข. การเลื่อนชั้นใบอนุญาต

จากการศึกษาพบว่า การเลื่อนชั้นของการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมทั่วไปสามัญและวุฒิวิศวกร ได้กำหนดให้ใช้ระยะเวลาในการประกอบวิชาชีพเป็นหลัก กล่าวคือ ต้องมีการประกอบวิชาชีพประเภทภาคีวิศวกรครบระยะเวลา 3 ปี หรือ 5 ปี ตามลำดับ จึงจะสามารถขอเลื่อนชั้นใบอนุญาตได้ โดยเสนอผลงานการประกอบวิชาชีพประกอบการขอรับใบอนุญาต ในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การประกอบวิชาชีพของวิศวกรในชั้นสามัญก็ดี วุฒิวิศวกรก็ดี จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพ การกำหนดให้มีสิทธิขอเลื่อนใบอนุญาตโดยอาศัยระยะเวลานั้นเป็นเครื่องกำหนดอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของมาตรฐานความรู้ความสามารถของวิศวกรประกอบกับในปัจจุบันการขอรับใบอนุญาตประเภทเลื่อนชั้นของวิศวกรไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนไว้ว่า จะต้องมีผลงานประเภทใด จำนวนเท่าใด ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการเลื่อนชั้นในแง่ของสถาปัตยกรรมจะพบว่า ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอผลงานเพื่อขอรับใบอนุญาต ซึ่งประเด็นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรกำหนดให้มีมาตรฐานที่แน่นอน เช่นเดียวกับการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม เพื่อให้ผู้ได้รับการเลื่อนชั้นมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการประกอบวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อประชาชนโดยทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.5 องค์กรหน้าที่ตามกฎหมายของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม

พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรมพ.ศ.2505 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มิให้ได้รับอันตรายอันเกิดจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมที่ขาดมาตรฐาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องสร้างมาตรการให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชน โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมในรูปของคณะกรรมการเรียกว่า คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม (คณะกรรมการ ก.ว.) ทำหน้าที่ในการควบคุมทางด้านทะเบียนและวินัยของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทำหน้าที่ทางด้านควบคุมวินัยทางวิชาชีพ และคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาสู่การประกอบวิชาชีพ

นอกจากการควบคุมทางด้านวินัยแห่งวิชาชีพแล้ว พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ยังได้บัญญัติความรับผิดในทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมไว้ ซึ่งโทษทางอาญาที่ใช้บังคับมี 2 ประเภท ได้แก่ โทษจำคุกและโทษปรับ ผู้ใดฝ่าฝืนก็จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. ประเภทของผู้กระทำความผิด~~

ประเภทของลักษณะความผิดที่มีบทลงโทษทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดอาจแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1)ประเภทความรับผิดที่ใช้บังคับกับบุคคลทั่วไปและผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม โดยรายละเอียดจะได้กล่าวในการพิจารณาความรับผิดเรื่องต่อไป

2)ประเภทความรับผิดที่ใช้บังคับเฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

ข. ผู้เสียหาย~

~

การดำเนินการเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 หรือกฎกระทรวงที่ออกโดยพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีของผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ฝ่าฝืน หรือบุคคลทั่วไปที่กระทำการอันเป็นการเข้าข่ายฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากกรณีดังกล่าวรัฐเป็นผู้เสียหาย เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วสามารถดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

ค. บทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางอาญา

พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางอาญา ซึ่งหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายอาญา มาตรา 17 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติในภาค 1 ของประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับกฎหมายพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรมด้วย ดังนั้น ในการพิจารณาความรับผิดตาม พระราชบัญญัติวิชาชีพ จึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้ในการพิจารณาด้วย ซึ่งในส่วนของรายละเอียดจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 3 โดยในเบื้องต้นนี้จะขอกล่าวถึงองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม

2.5.1 สถาบันวิชาชีพสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

จากการศึกษามาแล้วว่า สถาบันวิชาชีพทางวิศวกรรม คือ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีอำนาจพิเศษใด ๆ สถาบันวิชาชีพดังกล่าวจึงไม่มีอำนาจในทางกฎหมายที่จะควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม แต่จะมีสถาบันผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม โดยสถาบันที่เข้ามาดำเนินการควบคุมการประกอบวิชาชีพ ได้แก่ คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพ หรือเรียกย่อว่า "ก.ว."

2.5.2 สถาบันควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพ หรือเรียกย่อว่า"ก.ว."(ก.ว.)เนื่องจาก ก.ว. เป็นองค์กรที่รับผิดชอบในการตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพ และเป็นผู้ควบคุมวินัยหรือมรรยาทในการประกอบวิชาชีพ ดังนั้นจะขอกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของคณะกรรมการก.ว พอสังเขป เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา โดยการพิจารณาจะแยกเป็นหัวข้อดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

การจัดตั้งองค์กรวิชาชีพโดยทั่วไปจะกระทำโดยรัฐเป็นผู้อนุมัติจัดตั้ง โดยมีเหตุผลเพื่อเป็นการมอบหมายหน้าที่ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ แทนรัฐซึ่งรัฐบาลจะตรากฎหมายอนุญาตให้มีการจัดตั้ง

I17407874

ด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติต่าง ๆ ขึ้นควบคุมวิชาชีพ อาทิเช่น การจัดตั้งสภาทนายความ โดยการประกาศใช้ พระราชบัญญัติสภาทนาย พ.ศ. 2528 การจัดตั้งแพทย์สภาโดยการประกาศใช้ พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2511 เป็นต้น

ในการจัดตั้งคณะกรรมการ ก.ว. เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ตามเหตุผลในการตรา พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ซึ่งระบุว่า "เนื่องจากวิชาชีพวิศวกรรมเป็นงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ การจัดตั้งโรงงานที่มีการใช้และก่อสร้างซ่อมเครื่องกลจักร เครื่องไฟฟ้า ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สมควรควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเหล่านี้เพื่อความปลอดภัยของบุคคลและทรัพย์สิน"เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในการตรา พระราชบัญญัติแล้ว อาจจำแนกวัตถุประสงค์ได้ 2 ประการ คือ

(1) วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสาธารณชน เนื่องจากรัฐได้ตระหนักถึงภยันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่สาธารณชน เพราะการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมได้มีวิวัฒนาการและมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงที่ต้องใช้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษเข้ามาทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล หากไม่มีการควบคุมการประกอบวิชาชีพให้มีมาตรฐานแล้วอาจเกิดภยันตรายต่อสาธารณชน ซึ่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงอาจมีผลกระทบแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างร้ายแรงได้

(2) เพื่อส่งเสริมในทางวิทยาการและควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม โดยในการส่งเสริมทางด้านวิทยาการ คณะกรรมการ ก.ว. ได้จัดอบรมปฐมนิเทศน์ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมแก่ผู้ได้รับใบอนุญาตครั้งแรก

การควบคุมการประกอบวิชาชีพให้อยู่ในมาตรฐานอันดี เพื่อเป็นการคุ้มครองให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานความรู้ความสามารถและคุณสมบัติของผู้สมควรได้รับอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยการตรวจสอบคุณสมบัติ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ของผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเสียก่อน ให้มีมาตรฐานเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับโรงเรียนวิศวกรรมควบคุมได้

ข. สถานะทางกฎหมาย

(1) คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม เรียกโดยย่อว่า ก.ว. เป็นองค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม โดยจัดตั้งขึ้นในรูปของคณะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรรมการ เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดให้คณะกรรมการก.ว. มีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงเป็นเพียงการปฏิบัติงานในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเท่านั้น

(2) บุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ ก.ว. ประกอบด้วย [37]

1. ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานและกรรมการ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจาก

- วุฒิวิศวกรซึ่งเป็นข้าราชการในกระทรวง ทบวง กรม จำนวน 2 คน
- วุฒิวิศวกรซึ่งเป็นข้าราชการในมหาวิทยาลัยในตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำจำนวน 2 คน
- วุฒิวิศวกรในสาขาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมอุตสาหกรรม วิศวกรรมเหมืองแร่ และในสาขาวิศวกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สาขาละ 2 คน โดยคนหนึ่งในแต่ละสาขาหนึ่งจะแต่งตั้งจากวุฒิวิศวกร ซึ่งสมาคมวิชาชีพวิศวกรรมที่ ก.ว. รับรองเสนอมาก็ได้ให้ ก.ว. เลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นรองประธานทำหน้าที่ช่วยประธานตามที่ประธานมอบหมาย และเป็นผู้ทำการแทนประธานในเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีแต่งตั้งซ้ำอีกได้ แต่ไม่เกินกว่า 2 ครั้งติด ๆ กัน

(3) วาระการดำรงตำแหน่ง

โครงสร้างของคณะกรรมการ ก.ว. ประกอบด้วยอำนาจทั้งในทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ โดยคณะกรรมการ ก.ว. จะประกอบด้วยกรรมการ ซึ่งทำหน้าที่เพียงประเภทเดียว คือ กรรมการประเภทได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีซึ่งรักษาการตาม พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งรัฐมนตรีจะทำการแต่งตั้งคณะกรรมการ

2.5.3 วิเคราะห์การควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505

ก. รูปแบบการควบคุม

---

[37] พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 เป็นกฎหมายประเภทกฎหมายมหาชน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องผลประโยชน์ของส่วนรวม มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมิให้ได้รับภยันตรายอันเกิดขึ้นจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมที่ขาดมาตรฐานซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องอำนวยความปลอดภัยให้แก่ประชาชนภายใต้การปกครอง โดยมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายแก่องค์กรในรูปของคณะกรรมการ และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมาย

องค์กรในรูปของคณะกรรมการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 คือ คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม (ก.ว.) โดยมีกองงานคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม (ก.ว.และ ก.ส.) สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ในการควบคุมทะเบียนผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมและกิจการอื่นทั่วไป เช่น งานประชุม งานธุรการทั่วไป เป็นต้น และแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

กฎหมายวิชาชีพวิศวกรรมเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติกำหนดความผิด และโทษทางอาญา[38] โดยมีโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด 3 ประเภท คือ จำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ บทบัญญัติกำหนดโทษเป็นการห้ามกระทำการฝ่าฝืน ถ้าผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนถือว่ามีความผิดต้องรับโทษตามกฎหมาย บทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญามีผลบังคับใช้กับบุคคลดังนี้ คือ

(1) ใช้บังคับกับบุคคลทั่วไป และผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม
(2) ใช้บังคับเฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

กฎหมายวิชาชีพวิศวกรรมเป็นกฎหมายพิเศษ มีบทบัญญัติกำหนดโทษจำกัดสิทธิในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของผู้ได้รับใบอนุญาตไว้โดยเฉพาะ นอกเหนือจาก บทบัญญัติที่ที่โทษทางอาญา โดยบทบัญญัติพิเศษซึ่งมิใช่โทษทางอาญาแต่เป็นมาตรการทางปกครองมี 2 ประการ คือ

(1) โทษพักใช้ใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม
(2) โทษเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

---

[38] ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การดำเนินการเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 หรือกฎกระทรวงที่ออกโดยพระราชบัญญัตินี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) กรณีบุคคลทั่วไปหรือผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดทางอาญาโดยรัฐเป็นผู้เสียหายพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบการกระทำผิดตามกฎหมายนี้มีอำนาจทำการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ดำเนินการกล่าวโทษหรือแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

อุทาหรณ์

บริษัท จ.ได้รับจ้างประกอบและติดตั้งเครื่องกำเนิดไอน้ำให้กับบริษัท ล. เครื่องกำเนิดไอน้ำมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 ฟุต ยาว 18 ฟุต และมีอัตราการผลิตไอน้ำประมาณ 4,000 กิโลกรัมต่อหนึ่งชั่วโมง ซึ่งงานอำนวยการติดตั้งเครื่องกำเนิดไอน้ำดังกล่าวเป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 นาย ม.มิได้รับใบอนุญาตจาก ก.ว.ให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม มติที่ประชุม ก.ว.มอบให้เลขานุการ ก.ว.ดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีกับนาย ม. ฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505[39]

(2) กรณีผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษพิเศษ เป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของผู้ได้รับอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 เป็นผู้มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด แล้วนำเสนอประธาน ก.ว.เพื่อนำเข้าที่ประชุม ก.ว.เพื่อพิจารณา หากที่ประชุม ก.ว.เห็นว่าอาจเข้าข่ายกระทำความผิด ที่ประชุมก.ว.จะดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อพิจารณาโทษแก่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม แล้วนำเสนอคณะกรรมการ ก.ว.เพื่อพิจารณาตัดสินลงโทษหรือยกข้อกล่าวหาถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีความผิดต่อไป

2.5.4 ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับมรรยาททางวิชาชีพ

---

[39] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 5/2523 ,เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2523

การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมคณะกรรมการ ก.ว.ในรูปองค์กรในการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้กำหนดมารยาทในทางวิชาชีพไว้ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 8 พ.ศ.2529 จำนวน 15 ข้อ เพื่อเป็นมาตรฐานในการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในหน้าที่วิศวกร เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการประกอบวิชาชีพ หากวิศวกรประพฤติ ปฏิบัติตามย่อมเป็นมาตรฐานหนึ่ง ในการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดของวิศวกร และจากการศึกษาพบว่ามีการ
ฝ่าฝืนจรรยาบรรณหรือมารยาททางวิชาชีพอยู่บ่อยครั้ง เช่นกรณีดังตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. ภาคีวิศวกรสาขาวิศวกรรมโยธาไม่มีสิทธิออกแบบอาคารสูงเกิน 3 ชั้น

วิศวกร ส.ซึ่งเป็นภาคีวิศวกรได้รับเป็นวิศวกรผู้ออกแบบคำนวณโครงสร้างอาคารสูง 6 ชั้นซึ่งต่อมาได้เกิดเหตุทรุดเอียง เป็นการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเกินกว่าที่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 และ 4 (พ.ศ.2508) ซึ่งกำหนดให้ภาคีวิศวกรโยธาสามารถออกแบบคำนวณโครงสร้างอาคารได้เฉพาะอาคารสูงไม่เกิน 3 ชั้นเท่านั้น การอ้างว่าที่รับออกแบบคำนวณโครงสร้างอาคารสูง 6 ชั้นเนื่องจากเข้าใจว่าสถานที่ที่จะทำการก่อสร้างอาคารอยู่นอกเขตการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 จึงทำให้ตนมีสิทธิออกแบบอาคารสูงเกิน 3 ชั้นได้นั้น ไม่สามารถรับฟังได้จึงถือได้ว่าวิศวกร ส.ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเกินความสามารถที่ตนเองจะกระทำได้ [40]

2. วิศวกร บ. ได้รับใบอนุญาตเป็นภาคีวิศวกรจาก ก.ว. ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นแต่ถูกดำเนินคดีข้อหาเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ เรียกรับทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของตนหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ศาลฎีกามีคำพิพากษาตัดสินจำคุกเป็นเวลา 10 ปี เนื่องจากตามข้อเท็จจริงวิศวกร บ. เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายมีหน้าที่ตรวจแบบแปลนการขออนุญาตก่อสร้างอาคารได้ใช้ตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจูงใจเพื่อให้บริษัท จ. ซึ่งยื่นแบบแปลนการขออนุญาตก่อสร้าง โดยวิศวกร บ. แจ้งบริษัท จ. ว่า หากต้องการให้ได้รับอนุญาตปลูกสร้างอาคารต้องจ่ายเงินให้วิศวกร บ. เป็นเงินห้าแสนบาท คณะกรรมการ ก.ว. เห็นว่า การที่วิศวกร บ. ได้รับโทษจำคุกเนื่องจากในการใช้วิชาชีพในทางไม่สุจริตจึงเป็นผู้มีความ

---

[40] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 12/2536 ,เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2536

ประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ซึ่งเป็นการขาดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามมาตรา 18(2) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 [41]

3. ศาลฎีกามีคำตัดสินพิพากษาจำคุกวิศวกร ส. และวิศวกร ว. คนละ 7 ปี ฐานทุจริตต่อหน้าที่กรณีได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานตรวจสอบการจ้างงานได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายร่วมกันทำใบตรวจการจ้างอันเป็นเท็จ เมื่อได้พิจารณาถึงหน้าที่และพฤติกรรมที่ศาลหยิบยกขึ้นมาพิจารณาลงโทษบุคคลทั้งสองแล้วเห็นว่า คดีดังกล่าวเป็นคดีที่อาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพจึงเป็นการขาดคุณสมบัติตามมาตรา 18 (3) ที่ประชุม ก.ว. จึงมีมติให้เพิกถอนใบอนุญาตวิศวกรทั้งสองต่อไป [42]

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของสาธารณชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปลุกจิตสำนึกทางจรรยาบรรณแก่ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเพื่อป้องกันการทำความผิดทางหนึ่ง

การปฏิบัติฝ่าฝืนมารยาทและจรรยาบรรณทางวิชาชีพดังกล่าว นอกจากวิศวกรจะต้องรับผิดทางด้านมารยาทแห่งวิชาชีพ เช่น พักหรือเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ยังต้องรับผิดทางอาญาอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งในรายละเอียดจะได้กล่าวในบทที่ 3 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[41] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 7/2525 ,เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2525

[42] คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 6/2519 ,เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2519